

LBRIS

We know
books

Spiriduhuri ardelenesti

1

MÈKÈKÈ

Îți suflă-n ceafă

Cuprins

Predispunerea necesară	5
Începutul	9
Raiul dureros	15
Sculele lu' tata bun	19
Țiglele, cornițele și pronomile de politeță	23
Vaca și scorbaciu', țăgăriLe și vășcălanu'	27
Broaștele științifice	31
Berbecii și inul	35
Parașutiștii	39
Porcii, lebenița, balta și biserica	43
Drojdia	49
Mai, jerme	55
Lămurire și studiu de necaz	67
Recomandări și avertismente	83

Începutul

Totul a început atunci... la întâlnirea centenară a ursitoarelor și a ursitorilor, într-o lume de dincolo de lume: rochii de gală, băuturi fine, baghete magice festive, muzică ambientală, mâncăruri rafinate... ce mai, o aniversare așa cum numai ursitoarele și ursitorii pot organiza. Toți și toate se etalau și se mișcau grațios în sală, laudându-se cu ursirile lor:

— Eu, zise una, am ursit odată un copil de țăran și a ajuns prinț.

— Ei, lasă că știm noi, zise alta, s-a născut în vremuri tulburi și s-a însurat cu cine trebuia. Nu-ți asuma toate meritele. Contextul istoric și cei din jur au multe de spus. Asta nu-i mirare. Vă spun eu lucru de mirare: am ursit odată o fetiță, cel mai urât copil pe care l-am văzut vreodată, iar azi, acea fetiță a devenit cea mai frumoasă femeie din întregul regat, încât a ajuns să fie mărul discordiei între fiii împăratului, care, de dragul ei, nu-și mai vorbeau unul altuia, fiecare dorind-o de soție.

— Daaa, și s-a măritat proasta cu bestia aia hidoasă din palatul de cleștar. Halal urseală! Început prost, continuare bună, deznodământ dezastruos, completă un ursitor burtos cu voce gravă și cu un pocal plin de vin în mână, pe care, după ce a terminat de vorbit, l-a dat pe gât dintr-o singură înghițitură, lăsând să se scurgă pe barbă-n jos o parte din prețiosul lichid.

— Ceeee, sări ca arsă ursitoarea cu voce iritată și pițigăiată, dar te-ai uitat la sufletul lui? Are cel mai blând suflet din lume.

— Daaa, răspuse ursitorul, ștergându-și elixirul de pe barbă, suflet blând... îhî..., dar vai de ele oglinzi!

— Bețivan nesimțit, dar tu ce ai făcut?

— Eu?! Tocmai am băut un pocăluț de vin și acum mai vreau unul.

Și toată sala pufni în răs.

— Linișteeeee, intră regina!, anunță cu solemnitate un spiriduș. Întâmpinați-o cum se cuvine!

Cât ai clipi, întreaga adunare s-a așezat de-o parte și de alta, formând un culoar lung ce ducea până la tronul reginei ursitoare care era așezat în capătul sălii. Îmbrăcată în alb, cu o cunună de margarete pe cap, regina a înaintat până la tron, s-a întors spre mulțime și, preț de câteva clipe, a stat nemișcată, privindu-i pe supuși fără a schița niciun sentiment. Apoi le-a zâmbit, iar la zâmbetul ei, toți au început să strige: Trăiască regina! Trăiască regina! Trăiască regina!

Spiridușul, care, în tot acest timp, a rămas neclintit lângă ușă, a lovit de trei ori podeaua cu un toiag albastru străveziu și s-a făcut liniște.

— Urmând protocolul, vă rog, Maiestate, să-mi permiteți să mă retrag pentru ca domniile voastre să puteți începe sfatul cel tainic.

— Rămâi, i-a spus regina, este primul sfat, într-atâtea mii de ani, la care permit să asiste altcineva decât ursitorii. Ia loc, micuțule! Însă ai grijă, legile jubileului centenar spun că, pe timpul sfatului, toți cei prezenți în sală au putere ursitoare, chiar și neursitorii. Ursirea înseamnă responsabilitate. Cel

mai bine ar fi să asști fără a spune niciun cuvânt. Să începem!

Și, așezându-se, a continuat:

— S-au scurs o sută de ani omenești și toți ați făcut tot ce v-a stat în putință pentru ei. Fiecare dintre voi ați avut puterea de a dăruți câte trei lucruri celor pe care i-ați ursit. Acum a sosit timpul ca, din nou, la împlinirea centenarului, să ursim împreună un om care să primească de la fiecare dintre noi câte ceva. Cel pe care l-am ursit împreună acum un secol trăiește până-n ziua de azi, e bogat, are o familie frumoasă și copii buni, toți sunt sănătoși și puternici, exact așa cum am poruncit noi. Acum ne vom arăta din nou dărnicia, alegând un altul care să se bucure de ursirile noastre. Și, cum am datorita de a alege locul, voi spune că, de data asta, cel ursit va fi din... Ardeal.

— Să fie băiat!, a strigat imediat o ursitoare bătrână, cu glas răgușit.

— Să fie român!, s-a auzit o voce ca de tenor.

— Ba, ungar!, a glăsuț un ursitor cu mustați lungi și răsucite, îmbrăcat într-o mantie verde.

— Va fi și una și alta, a zis împăciuitoare regina.

— Foarte bine, Maiestate, răs ursitorul bețivan, să fie și una și alta, căci așa nu va fi nici una, nici alta. Va fi și ungar, și român, dar nici ungar, nici român. Când va fi între români, toți îl vor privi ca ungar, iar când va fi între unguri, toți îl vor privi ca român.

Hohote de răs în toată sala.

Regina și-a pus mâinile-n cap și, cu voce gravă, dar blândă și limpede, le-a zis celor de față:

— Nu mai putem da înapoi, ce s-a zis, s-a zis. Să încercăm totuși să reparăm ce se poate repara!

— Ce să reparăm, Măria ta? Cu comedie am început, așa s-o ducem înainte!, se adresă unul din anturajul grumăzarului.

— Eu zic să fie reformat!, sări imediat mustăciosul îmbrăcat în verde, încercând să fie în asentimentul reginei.

— Daaa, dar bunicii lui să fie Martori ai lui Iehova!, completă imediat un prieten de-al drojdelitorului.

— Dar să ajungă popă!, insistă mustăciosul.

— Greco-catolic!, zise un alt prieten de-al butoierului pufnind așa de tare în răs încât i-a dat băutura pe nas.

La care, însuși burtosul plin de must fermentat, cu un aer de pseudo-gravitate evidentă, zice:

— Permiteți-mi să vă informez că, în Ardealul de azi, există două păcate capitale: să fii ungar și să fii greco-catolic. Iar dumneavoastră, dragi colegi și iubiiiile colege, tocmai l-ați pricopsit pe cel proaspăt ursit cu amândouă.

Regina s-a ridicat furioasă:

— Terminați cu prostiile! Dacă aveți de spus ceva bun, spuneți, dacă nu, mai bine tăceți!

Câteva ursitoare din preajma reginei au înțeles mesajul:

— Să aibă o soție frumoasă!, îndrăzni una.

— Și bună!, șopti alta.

— Și deșteaptă!, încuviință a treia.

Băutorul nu se putu abține:

— Asta, așa, ca să fie el complexat.

Regina făcu un pas în față:

— Eu nu vreau să mai fiu părtașă la bătaia asta de joc. E vorba, totuși, de un suflet de om.

Și porni cu pași apăsați spre ușa care era destul de departe. În timp ce se grăbea spre ieșire, își auzea suptul continuând ursirea:

— Să chelească înainte de treizeci de ani!

— Să se nască într-un oraș maaare!

— Unde?, urlă unul ca să se afle și el în treabă.

— La Cluj!

— Și să ajungă popă la țară!

Sărmana regină îi iubea atât de mult pe bieții muritori... Ochii îi erau plini de lacrimi, buzele îi tremurau a plâns, iar ușa era parcă tot mai departe. A început să fugă, însă, când a ajuns în prag, a auzit o lovitură puternică în podea. Toate vocile au amuțit, iar un glas i-a străfulgerat pe toți:

— Și să fie stăpânit' de Mèkèkè întreaga sa viațääääää...! Hahahahaha!

Era glasul spiridușului.

Orchestra, care cânta în surdină, s-a oprit brusc, scoțând un falset care ar fi trebuit să-i deranjeze pe toți, dar pe care nimeni nu l-a mai observat. Băutorii au rămas nemișcați, fiecare în poziția în care a fost surprins la auzirea numelui a cărui rostire fusese interzisă de așa de mult timp încât nimeni nu și mai amintea de el.

Mèkèkè... nimeni nu-l mai vedea și toți credeau că nu mai e, dar lucrurile pentru care fusese izgonit de pretutindeni au rămas prezente peste tot. Izvorul nemaiauzitelor și al nefăcutelor. Exilat din împărăția ursitorilor pentru tulburările nenumărate pricinuite tuturor indiferent de statut. Alungat într-o lume de dincolo de lumi și totuși, parcă hoinar prin toate.

Regina a rămas înmărmurită, scepstrul i-a căzut din mână, iar fața i-a devenit gravă și aspră.

Toți știau ce va urma.

Și uite-așe m-am născut io.

**Avertisment: cele ce urmează au fost
concepute și scrise (cât a fost posibil)
în grai ardelenesc!**

**Recomandare: pentru a obține efectul
maxim, citiți în grai ardelenesc!**

Raiul dureros

Io m-am născut pă vremea când părinți își băteau copiii. Pă vremea aia să zăcea că *bătaia-i ruptă din Rai* și, credeți-mă, era câte o bucată de Rai în fiecare casă unde erau copii. Numa' că Raiu' să manifesta p-atuncia altfel decât știm noi acum. Io, când am auzât prima dată că bătaia-i ruptă din Rai, n-am mai vrut să mă duc acolo și i-am zâs la mama:

— Mămică, io atâta Rai am mâncat, că-s sătul de el. Cine nu-i sătul, n-are decât să margă acolo, da' io, unu, acolo nu mă duc.

Mai târzâu, am găsat niște cărți în care era desenat Raiu' ș-am rămas cu gura căscată: acolo, Raiu' era plin de oameni bucuroși, de părinți cu copii de mână, care rându și să plimbau printr-o grădină în care erau tăt felul de flori și de animale care de care mai frumoase: florile erau tâte-nflorite, leul stăte lângă miel și nu-l mânca, lupu' se plimba cu mâța, ursu', cu vaca și așe mai departe. Io știem că numa' oaminii deștepți scriu cărți și, pornind di la asta, m-am gândit că ori scriu cărți tăt' proștii, ori mama me are o imagine greșită despre Rai. Da' ce mai atâta filosofie? Încă nu știem p-atuncea adevăru', da' un lucru era clar: Raiu' să scobora în casa noastră sub formă de bătaie în fiecare zî... de câteva ori. Numa' că, spre deosebire de Raiu' din carte, Raiu' din casa noastră ave și sunet și suna tare a țâvlet¹ de copil acompaniat întâtdeauna de cuvintele: *nu mai fac așe ceva cât trăiesc io, numa'*

¹ Țipăt, urlet, zbierăt.